

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 26 juni 1941 kl. 12 e. m.

Memorial med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande andra lagutskottets utlåtande nr 31 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten, m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom propositionen nr 50 har Kungl. Maj:t anhållit om riksdagens yttrande över propositionen vidfogade förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten och till förordning om tillägg till hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

I anledning av propositionen hava inom riksdagen väckts två motioner, nämligen motionen nr 192 i första kammaren av herr *Frans Ericson m. fl.* och motionen i andra kammaren nr 257 av herr *Ljungberg m. fl.*

Utskottet har i sitt i ärendet avgivna utlåtande nr 31 anfört följande:

»Nu gällande bestämmelser om dricks- och hushållsvatten äro mycket ofullständiga. Föreskrifter om undersökningar med vissa tidsmellanrum av vatten, som tillhandahålles genom vattenledningar, hava sålunda icke lämnats. Å vissa orter och framför allt i de större städerna underkastas detta oaktat vattenledningsvattnet en fortlöpande kontroll av sådan art, att berättigade hygieniska krav få anses tillgodosedda. Å andra orter däremot är kontrollen i många fall otillfredsställande och saknas stundom helt och hållet.

Vid flera tillfällen hava å olika orter i landet utbrutit epidemier, vilka ansetts hava orsakats av att vattenledningsvattnet ur hygienisk synpunkt icke varit tillfredsställande. Frågan om åstadkommande av en bättre kontroll av vattenledningsvattnets beskaffenhet har med hänsyn härtill på det epidemiologiska området sedan många år tilldragit sig uppmärksamhet.

Det framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvatten avser att åstadkomma en fortlöpande kontroll med avseende å beskaffenheten hos såväl råvattnet som det i vattenledningarna tillhandahållna vattnet. Kontrollen skall äga rum genom att prov å vattnet med vissa mellanrum underkastas undersökning ur såväl fysikalisk-kemisk som bakteriologisk synpunkt.

Spörsmålet om åstadkommande av en effektiv kontroll av vattenledningsvattnet är uppenbarligen för folkhälsan av den största betydelse. I överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till synes uti de i anledning av propositionen väckta motionerna, anser utskottet det emellertid kunna med skäl ifrågasättas, huruvida en enbart genom undersökningar av vattenprov verkställd kontroll kan innebära tillräckliga garantier mot att hälsofarligt

vattenledningsvatten tillhandahålles. Orsakerna till vattnets stundom mindre tillfredsställande beskaffenhet torde nämligen ofta vara av teknisk art såsom brister i anläggningarnas konstruktion och skötsel.

En kontroll av den art, som föreslagits i propositionen, synes sålunda icke vara tillräcklig, åtminstone då fråga är om sådana vattenverk, där vattentäktens beskaffenhet kan anses medföra särskilda risker för snabbt inträffande förändringar med avseende å råvattnets beskaffenhet och därav följande krav å reningsanordningarnas effektivitet. Jämväl i övrigt synas vissa krav böra ställas å vattenverkens konstruktion, såsom att reservanordningar för vattnets rening förefinnas i erforderlig omfattning, vilka kunna tagas i bruk, för den händelse den ordinarie anläggningen icke skulle fungera tillfredsställande. Det synes icke heller uteslutet, att vissa kompetenskrav kunna behöva uppställas för den personal, som är ansvarig för skötseln av mera riskfyllda vattenverk. Genom en författningsmässigt reglerad kontroll i form av undersökningar av vattenprov, på sätt i propositionen föreslagits, måste emellertid mera bestående bristfälligheter hos vattenledningsvattnet komma att upptäckas, varefter åtgärder kunna vidtagas för tillhandahållande av ett bättre vatten. Då det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvatten sålunda måste anses innebära ett avsevärt framsteg i jämförelse med nu rådande förhållanden, anser sig utskottet kunna biträda detsamma. Utskottet vill dock i anledning av de väckta motionerna förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande möjligheterna att åstadkomma en teknisk kontroll av vattenverkens konstruktion och skötsel med mera.

Enligt det framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvatten må bakteriologisk undersökning utföras allenast av statens institut för folkhälsan, av statens bakteriologiska laboratorium eller av den, som av medicinalstyrelsen förklarats behörig därtill.

Ifrågavarande bestämmelse kommer uppenbarligen att hava till följd, att vattenprov, åtminstone till en början, i stor omfattning måste översändas till de centrala undersökningsställena. Enligt utskottets mening skulle emellertid åtskilliga fördelar vara förenade med en mera decentraliserad kontroll. En sådan kan emellertid genomföras allenast i den mån erforderligt antal personer förklarats behöriga verkställa dylika undersökningar. Enligt vad som framhållits av statens institut för folkhälsan bör sådan kompetens kunna vinnas genom viss tids tjänstgöring antingen å institutet eller å något större vattenlaboratorium. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att kompetensfordringarna avpassas så, att vattenverkens egen personal i erforderlig utsträckning kan erhålla behörighet att verkställa undersökningarna. Därigenom skulle utan nämnvärda kostnadsökningar bakteriologiska undersökningar av vattnet kunna utföras oftare än vad som föreskrives i författningsförslaget. Detta synes vara av betydelse framför allt beträffande de mindre vattenverken, där till följd av den i 3 § föreslagna differentieringen av undersökningsfrekvensen tidsmellanrummet mellan de föreskrivna undersökningarna är avsevärt längre än vid större vattenverk. Genom att under-

sökningarna verkställas av vattenverkens egen personal komma vidare olägenheterna med provens försändande att bortfalla varjämte möjlighet vinnes att utan tidsutdräkt ingripa, för den händelse vattnets beskaffenhet skulle befinnas vara mindre tillfredsställande.

Mot förslaget till förordning om tillägg till hälsovårdsstadgan har utskottet icke funnit anledning till erinran.»

På grund av vad sålunda anförts har utskottet hemställt,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1) anmäla, att riksdagen ej funnit skäl att i anslutning till de vid ifrågasvarande proposition fogade förordningsförslagen göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit;

2) anhålla, att Kungl. Maj:t snarast ville låta verkställa utredning angående möjligheterna att åstadkomma en teknisk kontroll av vattenverkens konstruktion och skötsel med mera ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda; samt

B) att motionerna I: 192 och II: 257, i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet under A) hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Vid utskottets utlåtande har fogats reservation av herrar *Nils Elowsson, Hage, Olovson* i Västerås, fru *Johansson* och herr *Larsson* i Östersund, vilka ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Nu gällande bestämmelse — — — stundom helt och hållet.

Vid flera tillfällen — — — tilldragit sig uppmärksamhet.

Det framlagda förslaget — — — som bakteriologisk synpunkt.

Spörsmålet om åstadkommande av effektiv kontroll av vattenledningsvattnet är uppenbarligen för folkhälsan av den största betydelse. Det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvattnet måste enligt utskottets mening innebära ett avsevärt framsteg. Ett genomförande av den i förslaget föreskrivna vattenkontrollen bör kunna leda till att användning av förorenat vattenledningsvatten i hushållen förhindras. Det torde också kunna räknas med att de erfarenheter, som genom denna kontroll vinnas rörande förekomsten av förorenat vatten, skola leda till att större uppmärksamhet än hittills kommer att ägnas förorening av hushållsvatten i allmänhet och sålunda bidra till framskapande av på frivillighetens väg anordnad kontroll av vattentäkter, som icke beröras av denna förordning. Utskottet finner därför synnerligen starka skäl föreligga för det genom propositionen framlagda förslaget och får därför tillstyrka detsamma.

Enligt det framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvatten må bakteriologisk undersökning utföras allenast av statens institut för folkhälsan, av statens bakteriologiska laboratorium eller av den, som av medicinalstyrelsen förklarats behörig därtill.

Ifrågasvarande bestämmelse kommer uppenbarligen att hava till följd, att vattenprov, åtminstone till en början, i stor omfattning måste översändas

till de centrala undersökningsställena. Enligt utskottets mening skulle emellertid åtskilliga fördelar vara förenade med en mera decentraliserad kontroll. En sådan kan emellertid genomföras allenast i den mån erforderligt antal personer förklarats behöriga verkställa dylika undersökningar. Enligt vad som framhållits av statens institut för folkhälsan bör sådan kompetens kunna vinnas genom viss tids tjänstgöring antingen å institutet eller å något större vattenlaboratorium. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att kompetensfordringarna avpassas så, att vattenverkens egen personal i erforderlig utsträckning kan erhålla behörighet att verkställa undersökningarna. Därigenom skulle utan nämnvärda kostnadsökningar bakteriologiska undersökningar av vattnet kunna utföras oftare än vad som föreskrives i författningsförslaget. Detta synes vara av betydelse framför allt beträffande de mindre vattenverken, där till följd av den i 3 § genomförda differentieringen av undersökningsfrekvensen, tidsmellanrummet mellan de föreskrivna undersökningarna är avsevärt längre än vid större vattenverk. Genom att undersökningarna verkställas av vattenverkens egen personal komma vidare olägenheterna med provens försändande att bortfalla varjämte möjlighet vinnes att utan tidsutdräkt ingripa, för den händelse vattnets beskaffenhet skulle befinnas vara mindre tillfredsställande.

I de i anledning av propositionen väckta motionerna har den uppfattningen kommit till uttryck, att en på i propositionen föreslaget sätt anordnad kontroll icke skulle innebära tillräckliga garantier mot att hälsofarligt vattenledningsvatten tillhandahålles. Det skulle enligt motionärernas mening också eller i första hand erfordras kontroll över vattenverkens konstruktion och skötsel. Givetvis är det av den största betydelse att ett vattenverk blir på ett riktigt sätt konstruerat och på ett rätt sätt skött. Enligt utskottets mening har det emellertid icke visats att några mera anmärkningsvärda brister i berörda avseende föreligga. Skulle genom vattenkontrollen brister i det ena eller andra avseendet bliva uppdagade vid nu i verksamhet varande vattenverk, får det väl anses ligga i sakens natur att erforderlig teknisk sakkunskap blir anlitad för dessa bristers avhjälpande. Enligt utskottets mening föreligger alltså för närvarande icke skäl för någon framställning till Kungl. Maj:t rörande teknisk kontroll av vattenverkens konstruktion och skötsel. Skulle erfarenheterna komma att peka på behovet av även sådan kontroll, förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t kommer att ägna saken nödig uppmärksamhet.

Mot förslaget till förordning om tillägg till hälsovårdsstadgan har utskottet icke funnit anledning till erinran.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen ej funnit skäl att i anslutning till de vid ifrågavarande proposition fogade förordningsförslagen göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit; samt

B) att motionerna I: 192 och II: 257 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.»

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava kamrarna vid behandling av utskottets utlåtande stannat i olika beslut, i det att första kammaren bifallit vad utskottet hemställt i utlåtandet, varemot andra kammaren bifallit den av herr Nils Elowsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter överbägande av möjligheten till sammanjämknings av kamrarnas skiljaktiga beslut har utskottet ansett sig böra föreslå, att riksdagens yttrande beträffande ifrågavarande förordningsförslag erhåller följande lydelse:

Utskottet.

»Nu gällande bestämmelser om dricks- och hushållsvatten äro mycket ofullständiga. Föreskrifter om undersökningar med vissa tids mellanrum av vatten, som tillhandahålles genom vattenledningar, hava sålunda icke lämnats. Å vissa orter och framför allt i de större städerna underkastas detta oaktat vattenledningsvattnet en fortlöpande kontroll av sådan art, att berättigade hygieniska krav få anses tillgodosedda. Å andra orter däremot är kontrollen i många fall otillfredsställande och saknas stundom helt och hållet.

Vid flera tillfällen hava å olika orter i landet utbrutit epidemier, vilka ansetts hava orsakats av att vattenledningsvattnet ur hygienisk synpunkt icke varit tillfredsställande. Frågan om åstadkommande av en bättre kontroll av vattenledningsvattnets beskaffenhet har med hänsyn härtill på det epidemiologiska området sedan många år tilldragit sig uppmärksamhet.

Det framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvattnet avser att åstadkomma en fortlöpande kontroll med avseende å beskaffenheten hos såväl råvattnet som det i vattenledningarna tillhandahållna vattnet. Kontrollen skall äga rum genom att prov å vattnet med vissa mellanrum underkastas undersökning ur såväl fysikalisk-kemisk som bakteriologisk synpunkt.

Spörsmålet om åstadkommande av effektiv kontroll av vattenledningsvattnet är uppenbarligen för folkhälsan av den största betydelse. Det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvattnet måste enligt utskottets mening innebära ett avsevärt framsteg. Visserligen omfattar den förordade kontrollen icke alla vattentäkter, men man torde kunna räkna med att de erfarenheter, som genom denna kontroll vinnas rörande förekomsten av förorenat vatten, skola leda till att större uppmärksamhet än hittills kommer att ägnas förorening av hushållsvatten i allmänhet och sålunda bidraga till framskapande av en på frivillighetens väg anordnad kontroll av de vattentäkter, som icke beröras av förordningen.

I sitt yttrande över statens instituts för folkhälsan utredning i ämnet har svenska teknologföreningen föreslagit vissa reglerande bestämmelser om vattenverks uppförande, driften av sådant verk m. m. (sid. 14 och 15 i propositionen). Med anledning av detta förslag har föredragande departementschefen framhållit, att, då någon närmare utredning angående dessa spörsmål icke föreläge och de därförutan icke syntes böra bringas till genomfö-

rande, departementschefen saknade anledning att nu taga ställning till desamma (sid. 16 i propositionen). I överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till synes uti de i anledning av propositionen väckta motionerna, anser utskottet det emellertid kunna med skäl ifrågasättas, huruvida en enbart genom undersökningar av vattenprov verkställd kontroll kan innebära tillräckliga garantier mot att hälsofarligt vattenledningsvatten tillhandahålles. Orsakerna till vattnets stundom mindre tillfredsställande beskaffenhet torde nämligen ofta vara av teknisk art såsom brister i anläggningsarnas konstruktion och skötsel.

En kontroll av den art, som föreslagits i propositionen, synes icke vara tillräcklig, åtminstone då fråga är om sådana vattenverk, där vattentäktens beskaffenhet kan anses medföra särskilda risker för snabbt inträffande förändringar med avseende å råvattnets beskaffenhet och därav följande krav å reningsanordningarnas effektivitet. Jämväl i övrigt synas vissa krav böra ställas å vattenverkens konstruktion, såsom att reservanordningar för vattnets rening förefinnas i erforderlig omfattning, vilka kunna tagas i bruk, för den händelse den ordinarie anläggningen icke skulle fungera tillfredsställande. Det synes icke heller uteslutet, att vissa kompetenskrav kunna behöva uppställas för den personal, som är ansvarig för skötseln av mera riskfyllda vattenverk. Genom en författningsmässigt reglerad kontroll i form av undersökningar av vattenprov, på sätt i propositionen föreslagits, måste emellertid mera bestående bristfälligheter hos vattenledningsvattnet komma att upptäckas, varefter åtgärder kunna vidtagas för tillhandahållande av ett bättre vatten. Då det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvatten sålunda, såsom förut nämnts, måste anses innebära ett avsevärt framsteg i jämförelse med nu rådande förhållanden, anser sig utskottet kunna biträda detsamma. Utskottet vill dock i anledning av de väckta motionerna förorda, att en utredning kommer till stånd rörande möjligheterna att åstadkomma en teknisk kontroll av vattenverkens konstruktion och skötsel med mera.

Enligt det framlagda förslaget till förordning om kontroll av vattenledningsvatten må bakteriologisk undersökning utföras allenast av statens institut för folkhälsan, av statens bakteriologiska laboratorium eller av den, som av medicinalstyrelsen förklarats behörig därtill.

Ifrågavarande bestämmelse kommer uppenbarligen att hava till följd, att vattenprov, åtminstone till en början, i stor omfattning måste översändas till de centrala undersökningsställena. Enligt utskottets mening skulle emellertid åtskilliga fördelar vara förenade med en mera decentraliserad kontroll. En sådan kan emellertid genomföras allenast i den mån erforderligt antal personer förklarats behöriga verkställa dylika undersökningar. Enligt vad som framhållits av statens institut för folkhälsan bör sådan kompetens kunna vinnas genom viss tids tjänstgöring antingen å institutet eller å något större vattenlaboratorium. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att kompetensfordringarna avpassas så, att vattenverkens egen personal i erforderlig utsträckning kan erhålla behörighet att verkställa undersökningarna. Därige-

nom skulle utan nämnvärda kostnadsökningar bakteriologiska undersökningar av vattnet kunna utföras oftare än vad som föreskrives i författningsförslaget. Detta synes vara av betydelse framför allt beträffande de mindre vattenverken, där till följd av den i 3 § föreslagna differentieringen av undersökningsfrekvensen tidsmellanrummet mellan de föreskrivna undersökningarna är avsevärt längre än vid större vattenverk. Genom att undersökningarna verkställas av vattenverkens egen personal komma vidare olägenheterna med provens försändande att bortfalla varjämte möjlighet vinnes att utan tidsutdräkt ingripa, för den händelse vattnets beskaffenhet skulle befinnas vara mindre tillfredsställande.

Mot förslaget till förordning om tillägg till hälsovårdsstadgan har utskottet icke funnit anledning till erinran.»

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att vardera kammaren, med frånträdande av sitt tidigare fattade beslut beträffande utskottets utlåtande nr 31 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten, m. m. dels ock i ämnet väckta motioner, måtte förklara, att riksdagen i anslutning till de vid propositionen fogade förordningsförslagen ej funnit skäl göra andra uttalanden än utskottet i förevarande memorial upptagit.

Stockholm den 26 juni 1941.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Löfvander, Forslund, Roos, Olof Carlsson* och *Nils Elowsson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage, Hallagård, Hermansson, Holm*, fru *Johansson* samt herrar *Karlsson* i Granebo och *Lundgren*.
